

ÇOCUK HAKLARI VE SORUMLULUKLARI DERS PLANI ÖRNEĞİ

(4. ve 5. sınıf)

	ÖĞRENME ÇIKTILARI	AÇIKLAMALAR	TEMEL KAVRAMLAR	BECERİLER	ÖĞRENME-ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	ARAÇ - GEREÇ
ÇOCUK HAKLARI VE SORUMLULUKLARI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Birleşmiş Milletlerin Çocuk haklarına dair sözleşmesinden haberdar olur. 2. Çocuk olarak haklarının olduğunu ve bunların yasalar ile korunduğunu fark eder. 3. Kendisi gibi başkalarının da hakları olduğunu bilerek diğerlerinin haklarına saygı gösterir. 4. Hakları ihlal edildiğinde, hakkını arar.	<p>Öğrencilerin “Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni” bulmaları istenir. Maddeleri üzerinde tartışılır.</p> <p>Çocuk haklarını nerelerde araması gerektiği hakkında bilgi sahibi olur.</p> <p>Sosyal hizmetler dairesinin görevleri hakkında araştırma yapar</p>	<p>Sorumluluk</p> <p>Çocuk hakları</p>	<p>Sosyal katılım becerileri</p> <p>Kişisel ve sosyal yeterlik</p>	<p>Drama</p> <p>Rol kartları yöntemi</p> <p>Rol içinde rol yapma</p> <p>Dramatizasyon</p>	<p>Rol kartları</p> <p>Çocuk Hakları videosu https://youtu.be/EIkMqclt8Fw</p> <p>Karton</p> <p>Çocuk Hakları Sözleşmesi</p>

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

Etkinlik Önerisi:

Etkinlik adı: Kimin İçin En Önemli? Senin önceliklerin benimkilerle aynı olmayabilir!

Süre: 60 dakika

Grup büyüklüğü: 12-24 çocuk

Etkinlik türü: Öncelik sıralaması, fikir birliği oluşturma, tartışma

Genel bakış: Çocuklar, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin belirli maddelerinin bir kenara bırakılması halinde ortaya çıkacak sonuçları ve hakların karşılıklı bağımlılığını tartışır

Amaçlar: Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin tanıtımı - Hakların evrenselliğinin, geri alınamazlığının ve karşılıklı bağımlılığının kavranması

Hazırlık: Çocuk hakları kartlarının hazırlanması

Malzemeler: Kâğıt, kalem, Pano kağıdı (büyük boy kağıt), tahta kalemleri, çocuk sayısının yarısı kadar Çocuk Hakları Kartları, KTÖS Çocuk Hakları Afişi

Yönerge

1. Çocuk hakları konusuna beyin fırtınası ile başlayın. Burada amaç, çocukların ÇHS hakkında neler bildiklerinin ortaya çıkarılması ve/veya çocuk hakları konusunda daha önce öğrendiklerinin kendilerine anımsatılmasıdır. Eğer gruptakiler çocuk hakları konusunda bilgili değilse aşağıda önerilen uyarılama ile başlayın.

2. Çocukları 2-4 kişilik küçük gruplara ayırın ve her gruba Çocuk Hakları Kartları, kâğıt ve kalem verin. Bu kartlardan her birinin Çocuk Haklarına dair Sözleşmede (ÇHS) yer alan bir hakkı anlattığını açıklayın. Sonra, kartlarda yer alan iki hakkı yüksek sesle okumalarını ve

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

bunlardan hangisinin çocuklar açısından daha önemli olduğuna karar vermelerini isteyin. Çocuklar, bunun ardından bir hakkı neden diğerinden daha önemli saydıklarının gerekçelerini yazacaklardır.

3. 'Daha az önemli' bulunan hakların olduğu kartları toplayın. Her gruptan seçtikleri Çocuk Hakları Kartıyla birlikte bir başka gruba katılmasını isteyin. Eğer ilk gruplarda dörder kişi varsa, şimdi oluşan bu sekizli gruplarda 1. adımı tekrarlayın; yani çocuklar iki haktan hangisinin diğerine göre daha önemli olduğunu belirleyip gerekçelerini açıklasınlar.

4. Bir kez daha 'daha az önemli' hakların yer aldığı kartları toplayın. Bunları büyükçe bir kâğıda sıralayarak üstüne 'Daha az Önemli Haklar' yazın.

5. Gruplar nihai tercihlerini yaptıklarında, her gruptan bir kişiye en önemli buldukları hakkın yazılı olduğu kartı yüksek sesle okumasını ve bunun gerekçelerini açıklamasını söyleyin. Okunan her hakkı "Haklarımız" başlıklı büyük kâğıda ekleyin. Grubun büyüklüğüne göre geriye 2 ile 4 hak kalmış olacaktır.

6. Şu seçenekleri tartışın:

- a. Tercihlerinizi yaparken zorlandınız mı? Neden?
- b. Bir hak yerine diğerini tercih etmenizde hangi etkenler rol oynadı?
- c. Hangi hakların daha önemli olduğuna ilişkin fikriniz etkinlik sırasında değişti mi?
- d. Diğer grupların kendi tercihleri için ileri sürdükleri gerekçelere katılıyor musunuz? Katılıyorsanız neden, katılmıyorsanız neden?

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

7. “Daha az önemli” bulunan hakların bulunduğu kartları rastgele dağıtın ve çocuklardan bu kartlarda yazılı olanları yüksek sesle okumalarını isteyin. Bu hakları gerçekten reddetseydik neler olabileceğini tartışın.

a. “Daha az önemli” haklardan bazılarını seçin ve çocuklara bu haklar olmadan ne tür sonuçlar ortaya çıkabileceğini sorun (örneğin aile yaşamı hakkı, oyun oynama ve kültürel faaliyetlere katılma hakkı).

b. “Daha az önemli” bu haklardan herhangi birinden yoksun kalma kişisel olarak sizi nasıl etkileyecektir?

c. Bu “daha az önemli” hakların yitirilmesi, seçilen haklar üzerinde ne gibi bir etki yaratacaktır?

Birlikte Sorgulama ve Değerlendirme

1. Çocuklara evrensellik temel ilkesini anımsatın: herkes tüm haklara sahiptir, ardından tartışın: Her insanın başkalarıyla aynı insan haklarına sahip olması neden önemlidir?

2. İnsan hakları bazı kişilerden geri alınabilir mi? Neden?

a. Çocuk haklarının hepsine sahip olmanın önemini tartışın. “Geri alınamazlık” veya “karşılıklı bağımlılık” gibi terimleri kullanmak zorunda olmasanız bile herkesin tüm insan haklarına sahip olması gerektiğini anlamalarında çocuklara yardımcı olun.

b. Hakların birbirleriyle ilişkisini somut örneklerle gösterin (örneğin eğitim hakkı ile bilgilendirme hakkı; aile yaşamı hakkı ile ana babadan ayrı kalmama hakkı gibi).

3. Çocuklara tüm haklara sahip olmalarının neden gerekli olduğuna ilişkin örnekler vermelerini söyleyin.

a. Bir hakkı diğerine tercih etmenin nasıl kişisel öncelik sıralamalarına dayandığını (örneğin “Ben hiç tutuklanmadım ki” veya “Zaten annem ve babamla yaşıyorum” gibi), buna karşılık ÇHS'nin tüm dünyadaki çocukların gereksinimlerini dikkate aldığını tartışın.

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

b. Çocuklardan, “daha az önemli” sayılan haklardan her birinin bir çocuğun yaşaması veya iyiliği için çok büyük önem kazanabileceği durumlar düşünmelerini isteyin

Ders sonrası için fikirler:

- Çocukları, tartışmış oldukları haklardan yararlandıkları gündelik yaşama ilişkin örnekler bulup vermeye özendirin.
- Özellikle çocuk işçiliği gibi çocuklara yabancı gelebilecek başlıklar olmak üzere, ister korunsun ister ihlal edilsin, çocuk haklarıyla ilgili öyküler arayın/araştırın.
- Sosyal Hizmetler Dairesi'nin görevlerini araştırın.

Öğretmenler için ipuçları

- Küçük çocuklar için kimi hakların daha fazla açıklanması gerekebilir.
- Öğretmen, herhangi bir yorumda bulunmadan bütün grup kararlarını kabul etmelidir. Eğer grup kararlarına itiraz olarsa, bu itiraz diğer çocuklardan gelmelidir.
- Kavramı anlamak açısından çocukların ‘karşılıklı bağımlılık’ ve ‘karşılıklı ilişki’ gibi hukuk terimlerini kullanmaları gerekli değildir.
- Birlikte sorgulama tartışmasında, belirli bir hakkın geri alınması durumunda neler olabileceğinin somut örneklerini verin.
- Çocukların her şeyin hak olmadığını anlamalarını sağlayın

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

Uyarlama

Bu etkinlik, çocukların Çocuk Hakları Sözleşmesi konusunda önceden belirli bir bilgiye sahip olunmasını gerektirmektedir. Eğer çocuklar, Çocuk Haklarına dair Sözleşme ile ilgili hiçbir şey bilmiyorlarsa, önce çocuk haklarını tanıtın ve ardından çocukların Çocuk Hakları Kartlarını kendilerinin hazırlamasını sağlayın. Çocukları ikiye bölün ve her birine Çocuk Hakları Sözleşmesinin çocuk dostu versiyonu ile bir veya iki Çocuk Hakları Sözleşmesi maddesi, karton ve malzeme verin. Gruplar aldıkları maddelerden her birini ayrı bir karton kâğıda yazacak ve bu maddeyi görselleştiren bir çizim yapacaktır. Kartlar tamamlandığında gruplardan her biri ellerindeki kartı okuyacak, ne anlama geldiğini açıklayacak ve çizimini grubun tümüne gösterecektir. Daha sonra, 2. maddesinden başlayarak yönergeye geçebilirsiniz. Öğretmenin maddelerin ne anlama geldiğini çocuklara ayrıca açıklaması gerekli olabilir.

Dağıtılacak Malzeme:

ÇOCUK HAKLARI KARTLARI

Sözleşmeye göre on sekiz yaşına kadar çocuksunuz.	Çocuk Hakları, bütün çocuklar içindir. Doğum yeriniz, konuştuğunuz dil ne olursa olsun fark etmez.
Siz çocuklarla ilgili bütün yasa ve uygulamaları oluşturanlar, önce sizin yararınızı düşünmek zorundadır.	Devlet bu sözleşmedeki haklardan yararlanmanızı sağlar.
Haklarınızın korunması ve hayata geçirilmesi konusunda aileniz size rehberlik etme sorumluluğuna sahiptir.	Yaşamak, en temel hakkınızdır ve herkesin ilk görevi yaşamınızı korumaktır.

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

Bir isme ve vatandaşlığa sahip olma hakkınız vardır.	Ailenizle birlikte yaşama, anne ve babanızla düzenli olarak görüşebilme hakkınız vardır.
Yetişkinler sizi etkileyecek kararlar alırken özgür biçimde düşündüğünüzü söyleme ve görüşlerinizin alınacak kararda hesaba katılması hakkınızdır.	Başkalarının haklarını kullanmalarına engel olmadığınız sürece, istediğinizi düşünme ve istediğinize inanma hakkınız vardır.
Kitap, gazete, dergi, televizyon, radyo ve internet dâhil, çeşitli kaynaklardan güvenilir bilgi edinme hakkınız vardır. Bilgi, yararlı ve anlaşılır olmalıdır.	Devlet çocukların hiçbir zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlüdür.
Bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal özellikleri yönünden akranlarından farklı gelişim özellikleri gösteren çocukların, özel olarak korunma ve saygı görme hakkı vardır.	Sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkınız vardır.
Eğitiminizi tam yapabilmeniz için desteklenir ve korunursunuz. Eğitim parasız ve hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çocuklar için haktır ve zorunludur.	Çocuklara verilen eğitim onların gelişimlerini en fazla ölçüde sağlayacak düzeyde olmalıdır. Eğitim, çocukların hoşgörüsünü, kendi kültürüne ve farklı kültürlere saygısını, ayrımcılığa karşıtlığını, doğaya saygısını arttıracak biçimde düzenlenir.
Rahatlama, dinlenme, oyun oynama ve çeşitli kültürel amaçlı etkinliklere katılma hakkınız vardır.	Okula gitme, oyun oynama hakkınız vardır. Yetişkinler gibi çalıştırılmazsınız.

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

Çocuklar hiçbir şekilde insanlık dışı yöntemlerle ya da rencide edilerek cezalandırılmaz.	Barış ortamında yaşama ve savaşıardan korunma hakkınız vardır.
Ülkenizde çocuklarla ilgili yürürlükteki yasalar sözleşmeden daha ileriye, o yasalar uygulanır.	Devlet, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin herkes tarafından öğrenilmesini sağlar.

EK OKUMA:

<http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2012/08/PUSULACIK.pdf>

<http://www.ourboox.com/books/cocuk-haklari-5/>

<https://www.youtube.com/watch?v=ElkMqct8Fw>

<http://www.egitimhane.com/5-sinif-sosyal-bilgiler-cocuk-haklari-ve-sorumluluklar-ders-planlari-d214863.html>

<http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2017-2018/OgerimProgramlari/sosyalBilgiler.pdf>

Bu ders planı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Pusulacık - Çocuklar için insan hakları eğitimi kılavuzu ve KTÖS kaynakları ile derlenerek hazırlanmıştır.

